

MILJÖ --- LEDARSKAP

Ledarskap för miljömässig hållbarhet

Introduktion

Det är avgörande att alla organisationer, oavsett storlek, tar ansvar för att arbeta långsiktigt med miljömässig hållbarhet. Som förperson, verksamhetsledare, avdelningschef, eller i annan ledande roll har du en nyckelroll i att säkerställa att detta arbete inte bara påbörjas, utan också integreras i organisationens struktur och kultur.

Som stöd för att komma igång med detta arbete har vi tagit fram ett enkelt, kostnadsfritt verktyg som kan användas utan att behov av externa konsulter eller kostsamma certifieringar. Verktuget riktar sig till såväl små som stora organisationer och är uppbyggt kring tre nivåer: **individ**, **organisation** och **samverkan**. Om din organisation redan arbetar med hållbarhet, ta en titt på listan och se ifall du hittar något nytt där!

Kom ihåg att inget händer över en natt, utan genom planering, uppföljning och att ledaren visar vägen. Hållbar förändring kräver långsiktighet, tydlig strategi och engagerat ledarskap. Alla behövs för att skapa verklig och varaktig förändring.

Checklista

Denna checklista hjälper ledare att identifiera åtgärder för att stärka den miljömässiga hållbarheten långsiktigt i sin organisation på tre nivåer: **individ**, **organisation** och **samverkan**.

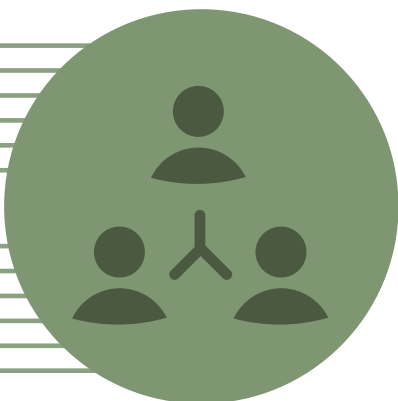
Individnivå

- Föregå med gott exempel
- Utbilda dig själv
- Minska egen påverkan

Organisationsnivå

- Införa miljöpolicy
- Resurshantering
- Mål och uppföljning

Samarbetsnivå

- Delta i branschinitiativ
- Samarbeta med leverantörer
- Dela kunskap med andra företag

Individnivå

Energi och teknologi

- ☐ Se över dina elavtal och använd förnybar el i hemmet (ex. sol, vind).
- ☐ Sänk inomhustemperaturen med 1–2 grader.
- ☐ Välj energisnåla vitvaror, stäng av apparater du inte använder.
- ☐ Fundera på din teknikförbrukning – behövs alla appar och enheter? Minska skärmtid och onödig datatrafik.

Konsumtion, inköp och återvinning

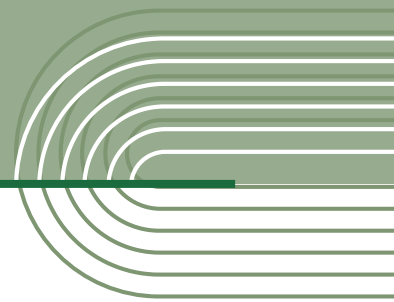
- ☐ Köp bara det du verkligen behöver. Låna, hyr eller köp begagnat där möjligt.
- ☐ Undvik slit-och-släng: välj hållbara, närproducerade alternativ.
- ☐ Minska svinn, plast och engångsprodukter.
- ☐ Öka andelen växtbaserad mat, ät enligt säsong och välj lokalproducerat.
- ☐ Sortera bioavfall, plast, glas, metall, kartong, elavfall.
- ☐ Tillämpa: Reduce – Reuse – Recycle.

Mobilitet och resor

- ☐ Gå eller cykla så ofta som möjligt – börja med 1 gång i veckan.
- ☐ Använd kollektivtrafik före bil.
- ☐ Välj miljövänlig bil (el, biogas, hybrid) ifall du använder bil.
- ☐ Undvik flyg – välj tåg eller buss inom landet och Europa. Vid flyg: undvik mellanlandningar och välj bolag med förnybart bränsle.

Organisationsnivå

Energi och teknologi

- ☐ Behövs fysiskt kontor? Överväg distansarbete, minskad yta eller delat kontor.
- ☐ Minska energiförbrukning: sänk värme, använd LED-belysning, byt till förnybar el och se över elavtal.
- ☐ Optimera IT: använd energisnåla enheter, uppdaterad kod och hållbara datacenter.
- ☐ Undvik överanvändning av AI och digitala verktyg.
- ☐ Använd e-tjänster i stället för utskrifter.

Konsumtion, inköp och återvinning

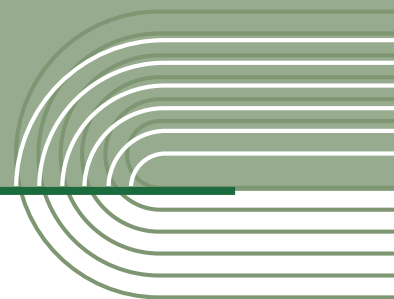
- ☐ Gå igenom vanor: mötestraktering, luncher, kontorsmaterial – välj hållbara alternativ.
- ☐ Visa gott exempel: servera lokal och säsonganpassad mat vid möten och tillställningar och lyft fram lokala aktörer.
- ☐ Minska inköp, prioritera cirkulära lösningar.
- ☐ Återanvänd teknik och material – ge vidare, återvinn korrekt.
- ☐ Informera tydligt och uppmuntrande om återvinningssystemet på arbetsplatsen.

Mobilitet och resor

- ☐ Erbjud distansarbete för att minska pendlingsresor.
- ☐ Stöd hållbara pendlingsval: cykelparkering, dusch, frukost, arbetsreseförmån.
- ☐ Begränsa arbetsresor – håll möten online om möjligt.
- ☐ Vid resor: föredra tåg och buss. Välj flyg endast i undantagsfall – med miljövänligt bolag.

Samarbetsnivå

Energi och teknologi

- ☐ Vid nybygge/renovering: välj hållbara, lokala material.
- ☐ Samarbeta med andra aktörer för att minska energiförbrukning.
- ☐ Ställ krav på leverantörer: förnybar energi, energieffektivitet, datacenter i EU/nära.
- ☐ Dela kontorsutrymmen och teknik där det är möjligt.
- ☐ Gemensam upphandling av hållbara IT-tjänster.

Konsumtion, inköp och återvinning

- ☐ Påverka leverantörskedjan – ställ hållbarhetskrav.
- ☐ Samverka med restauranger, cateringtjänster och externa arrangörer kring miljökrav.
- ☐ Samarbeta med andra organisationer kring insamling, återbruk och återvinning.
- ☐ Engagera kommunen för bättre avfallshantering om den brister.

Mobilitet och resor

- ☐ Uppmuntra samarbetspartners till distansmöten.
- ☐ Samplanera fysiska träffar för att minska resor.
- ☐ Ställ miljökrav vid externa resor eller evenemang.
- ☐ Sprid goda exempel – påverka andra aktörer i ert nätverk.

För respektive nivå i verktyget, välj att fokusera på hållbarhetsinitiativ som skapar faktisk och långsiktig påverkan. Undvik att enbart lyfta mindre eller symboliska åtgärder med begränsad effekt.

Till ledaren:

Konkreta steg för att genomföra checklistan

Handlingskraft

1. Känn din organisation!

Du vet bäst vad din organisation behöver, och hur du kan få förändring till stånd.

2. Gå igenom checklistan på de tre nivåerna – vilken nivå vill ni börja med?

Individnivå kan vara lättast till en början, men detta är individuellt.

3. Gör upp en konkret handlingsplan.

Vad vill ni uppnå, och under vilken tidsperiod? Lagg upp klara mål, delmål och mätare för hur målen nås.

4. Ha rätt tempo i genomförandet!

Ingen förändring sker över en natt – tänk långsiktigt, och låt det ta sin tid.

5. Kommunicera!

En vanlig fallgrop vid förändring är brister i kommunikationen – minns alla nivåer.

6. Lev som du lär!

En förebild eller ett gott exempel inspirerar och sporrar.

7. Utvärdera!

Följ handlingsplanen och utvärdera hur det går – ifall det inte fungerar, gör ändringar i planen.

Förankring

Slutord

Detta verktyg har tagits fram under Ledarskapsakademins sjuttonde program 2024-2025 av Jenny Öhman, Emilia Nygård och Lasse Lund och syftar till att stödja företag och organisationer i att bedriva ett genuint, systematiskt och långsiktigt hållbarhetsarbete på tre respektive nivåer: individ, organisation och samverkan.

Utgångspunkten för framtagandet av verktyget var en iakttagelse att det i huvudsak är större företag som idag arbetar strukturerat och långsiktigt med hållbarhetsfrågor, ofta genom kostsamma, ytliga certifieringar. Därmed identifierades ett behov av ett mer tillgängligt verktyg, även för mindre företag och organisationer, som saknar resurser eller bakgrund inom hållbarhetsarbete, men som ändå vill arbeta strategiskt med miljö- och klimatfrågor.

Tanken är att verktygets olika nivåer ska förstärka varandra och skapa en positiv inverkan genom hela organisationen – en så kallad trickle-down-effekt. Genom att ledaren agerar som en uppmuntrande förebild och drivkraft i processen skapas förutsättningar för både långsiktighet och genuinitet i hållbarhetsarbetet. Ledarens engagemang är centralt för att förankra ambitionerna i organisationens vardag och bidra till att hållbarhetsfrågorna integreras i verksamhetens kultur, snarare än att förbli punktinsatser.

I samband med framtagandet av verktyget har det genomförts intervjuer och undersökningar för att säkerställa relevans, behov och användbarhet i praktiken.

Vidare läsning:

Miljö.fi: www.ymparisto.fi/sv

Agenda 2030 och Globala Målen: kestavakehitys.fi/sv/agenda20301

Om Ledarskapsakademin

Ledarskapsakademin är en utbildning inom ledarskaps- och samhällsfrågor, som genomförs parallellt med arbete eller studier. Akademien erbjuder verktyg, perspektiv och insikter för ett ledarskap som sträcker sig bortom individen och den egna organisationen – med ambitionen att bidra till ett samhällsansvarigt och hållbart ledarskap.